

1945, 10. duben. Košice. — *Organizační směrnice pro tvoření národních výborů, vydané pověřenectvem SNR pro věci vnitřní.*

Organizačné smernice.

pre tvorenie Národných výborov a Okresných národných výborov. Na základe nariadenia Slovenskej národnej rady zo dňa 7. apríla 1945 o Národných výboroch, Povereníctvo pre veci vnútorné k objasneniu vydáva tieto smernice:

K § 1.

1. Národné výbory sú demokraticky volenými orgánmi moci ľudu a majú byť v nich zastúpené všetky pokrokové složky občianstva politicky organizované i neorganizované.
2. Jadro tvoria osvedčení illegálni pracovníci. Nech je zachovaná zásada ľudovosti tým, že za členov NV volení budú príslušníci širokých ľudových vrstiev, ako robotníci, roľníci, živnostníci a podobne.
3. Členom NV môže byť výlučne čl. štátny občan, ktorý je príslušníkom niektorého slovenského národa, má stále bydlisko v mieste, pokiaľ ide o ONV v okrese a dovršil 18. rok veku.
4. Za členov NV nesmú byť volení exponovaní príslušníci HSLS, HG, HM, DP, NSDAP, Magyar Nemzeti párt, Keresztény szocialista párt, Magyar Nemzeti Munkás párt, Magyar Élet párt, Nyilaskeresztes párt, Hungarista Mozgalom, Pálmy csoport tagjai, Nemzetvédelem keresztesek, Volkssturm a všetkých ich složiek a pridružených organizácií, ďalej zradcovia slovenského národa a kolaboranti.
5. Až do vydanía volebného poriadku schváleného SNR voľby NV konajú sa na verejnej schôdzi občianstva oprávneného k voľbe podľa bodu 6, 7, v sídle okresu.
6. Oprávneným voličom je každý čl. štátny občan, ktorý je príslušníkom niektorej slovenskej národnosti, má stále bydlisko v mieste a dovršil 18. rok veku.
7. Z volebného práva majú byť vylúčení všetci exponovaní príslušníci HSLS, HG, HM, DP, NSDAP, Magyar Nemzeti párt, Keresztény Szocialista párt, Magyar Nemzeti Munkás párt, Magyar Élet párt, Nyilaskeresztes párt, Hungarista Morgalom, Pálmay csoport tagjai, Nemzetvédelmi Keresztesek, Volkssturm, a všetkých ich složiek a pridružených organizácií, ďalej zradcovia slovenského národa a kolaboranti.
8. O voľbe musí byť spísaná zápisnica.
9. Prípravu voľby vedú osvedčení illegálni pracovníci, alebo osoby vyslané za týmto účelom Povereníctvom SNR pre veci vnútorné.
10. Prípravný výbor môže navrhnúť kandidátku. Od navrhovaných kandidátov vyžiada ich stručné a výstižné životopisy, s osobitným zreteľom na ich politickú činnosť v rokoch od 1935 do 1945, ktoré slúžia volebnému shromaždeniu na oboznámenie sa s osobou kandidáta.
11. Volebné shromaždenie má byť zvolané v mieste obvyklým spôsobom (bubnovaním, miestnym rozhlasom, vyhláškou a pod.).
12. Volebnému shromaždeniu musí sa dostať vysvetlenie o význame NV; občania, ktorí v smysle smerníc nemajú volebné právo, majú byť vyzvaní, aby volebnú schôdzu opustili. Ak sa tak nestane, majú byť prípravným výborom zo schôdze vylúčení.
13. Voľby ONV konajú sa rovným, verejným hlasovaním delegátov všetkých NV príslušného okresu, na volebnej schôdzke v sídle okresu. Volený je osobitne predseda ONV a osobitne členovia ONV. Volebné schôdzky pre voľbu ONV svoláva a vedie predseda NV so sídla okresu.
14. NV určia a na volebnú schôdzku ONV vysielajú delegátov podľa počtu obyvateľstva tak, že do 1000 obyvateľov vysielajú každý NV 2 delegátov, do 10 000 obyvateľov vysielajú každý NV 4 delegátov a vyše 10 000 obyvateľov vysielajú každý NV 6 delegátov.¹

¹ Oběžníkem č. 69/II — 1945 z 23. 5. 1945 oznámil II. odbor expozitury pověřenectva SNR pro věci vnitřní v Banské Bystrici všem ONV v oblasti „střed“ (střední Slovensko), že v bodě 14. a 21. Organizačních směrnic pro tvoření NV a ONV byly provedeny důležité změny. Zmíněné odstavce zněly po opravě takto:

15. Každý delegát na voľbu ONV musí sa pred voľbou preukázať legitimáciou, vyznačujúcou tento jeho charakter, podpísanou predsedom a tajomníkom a opatrenou pečiatkou NV. Túto legitimáciu musí pred voľbou odovzdať do rúk prípravného výboru, ktorý preverí jej správnosť. Listina prítomných musí byť delegátmi podpísaná vlastnoručne.

16. Voľba má byť vykonaná za prítomnosti najmenej $\frac{1}{2}$ celkového počtu delegátov do úvahy prichádzajúcich. Ak na určený deň po uplynutí čakacej hodiny nesíde sa najmenej $\frac{1}{2}$ všetkých do úvahy prichádzajúcich delegátov, treba volebnú schôdzku opakovať.

17. Za členov ONV môžu byť volené osoby, ktoré nie sú členmi niektorého NV, pokiaľ vyhovujú podmienkam odst. 2 až 4.

18. Prípravu voľby ONV vedie Národný výbor v sídle okresu, prípadne osoba vyslaná za týmto účelom Povereníctvom SNR pre veci vnútorné.

19. NV a ONV ustavené za slovenského národného povstania, na území ovládanom SNR sa uznávajú, majú byť však vo vhodnom čase voľbou podľa týchto smerníc doplnené, pozmenené, resp. potvrdené.

20. Proti voľbe NV a ONV je možné podať konkrétne odôvodnené námietky do 15 dní odo dňa prevedenia voľby a tam, kde voľba prevedená bola pred vydaním týchto smerníc do 15 dní odo dňa ich vydania.

21. Námietky proti voľbe a složeniu NV musia byť podpísané najmenej $\frac{1}{3}$ oprávnených voličov obce (odst. 6.). Námietky proti voľbe a složeniu ONV musia byť podané najmenej $\frac{1}{3}$ NV z okresu na základe usnesenia NV, učeného väčšinou hlasov.

22. Námietky proti voľbe a složeniu NV treba podať príslušnému ONV, ak takýto ustavený ešte nebol, Povereníctvu SNR pre veci vnútorné. Námietky proti voľbe a složeniu ONV treba podať Povereníctvu SNR pre veci vnútorné.

23. Ak najmenej $\frac{1}{3}$ NV v obvode okresu bola reorganizovaná novou voľbou, Povereníctvo SNR pre veci vnútorné nariadi previesť i novú voľbu ONV podľa týchto smerníc, i keď bola podľa nich prevedená.

24. Počet členov rovná sa počtu členov bývalého obecného zastupiteľstva podľa § 9. zák. č. 75/1919 Sb. z. a n., ktorý znie: Do 200 obyv. 9 členov, do 500 obyv. 12 členov, do 1000 obyv. 15 členov, do 1500 obyv. 18 členov, do 2000 obyv. 24 členov, do 5000 obyv. 30 členov, do 20 000 obyv. 36 členov, do 50 000 obyv. 42 členov, do 100 000 obyv. 48 členov, a nad 100 000 obyv. 60 členov.

25. Počet členov ONV rovná sa počtu členov bývalého okresného zastupiteľstva podľa § 64. zák. č. 125/1927 Sb. z. a n., ktorý znie: v okresoch do 40 000 obyv. 18 členov, do 70 000 obyv. 24 členov, do 100 000 obyv. 30 členov a v okresoch nad 100 000 obyv. 36 členov.

26. NV volia si zo svojho stredy, za prítomnosti najmenej $\frac{2}{3}$ členov, predsedu, miestopredsedu (jedného alebo dvoch) nadpolovičnou väčšinou hlasov. Ďalej volia si podľa potreby tajomníka NV.

27. Tak isto volí si NV zo svojho stredy užší výbor, ktorý spolu s predsedom (miestopred-

---

„14. NV určia a na volebnú schôdzku ONV vysielajú delegátov podľa počtu obyvateľstva tak, že do 750 obyvateľov pripadá 1 delegát a do každých 500 obyvateľov ďalší delegát (tj. od 751 do 1250 ďalší delegát atď.).

21. Námietky proti voľbe a zloženiu NV musia byť podpísané najmenej $\frac{1}{3}$ oprávnených voličov obce (odst. 6.). Námietky proti voľbe a zloženiu ONV musia byť podané národnými výbormi, zastupujúcimi najmenej $\frac{1}{3}$ obyvateľov okresu, na základe usnesenia NV, učeného väčšinou hlasov.“

Oběžník ukládal okresným národným výborům, aby zmeny oznámily všem NV okresu. Nepodařilo se bohužel zjistit, zda se tyto změny vztahovaly pouze na oblast „střed“, anebo zda platily na celém Slovensku.

Oběžník končí důležitým příkazem k uplatňování zásady lidovosti při volbách do NV: „Pri voľbách do NV i ONV sa obyčajne zabúda na dôležitú úpravu organizačných smerníc, že sa má zachovať zásada ľudovosti tým, že za členov NV volení budú príslušníci širokých ľudových vrstiev ako robotníci, roľníci, živnostníci a pod. Výbory nesmú byť plné intelektuálov, úradníkov atď. ako je to v mnohých výboroch, ale naopak, v najväčšom počte musia byť do nich volení príslušníci širokých ľudových vrstiev, lebo len takto budú výbory ozaj tým, čím majú byť: orgány moci ľudu.“

Výbory, v ktorých zásada ľudovosti nebude dostatočne uplatnená, budú sa musieť v tomto smere reorganizovať.“ (OA B. Bystrica, pob. Brezno n/Hr., f. ONV Brezno, č. 776/1945 dôver.)

sedami) a prípadne tajomníkom tvorí predsedníctvo. Počet členov užšieho výboru s predsedom a miestopredsedomi nemá byť vyšší ako $\frac{1}{3}$ počtu členov NV.

28. Užší výbor s referentami komisií pripravuje návrhy a rozhodnutia pre plénum NV, resp. ONV a schválené rozhodnutia vykonáva. Vybavením bežných a menej dôležitých záležitostí poveruje predsedníctvo.

29. NV zriadi podľa platných predpisov o obecnom zriadení predpísané, prípadne iné potrebné komisie. Povinné referáty: zásobovací, bezpečnostný, kultúrny a sociálnej starostlivosti, rekonštrukčný, zdravotnícky. Členovia komisií sú volení plénom NV. Člen komisie nemusí byť súčasne členom NV, musí však spĺňať podmienky odst. 6, 7.

30. Na udržovanie verejnej bezpečnosti a zaistenie poriadku a výkonu svojej moci, zriadi každý NV podľa potreby pre svoju obec z občanov slovenskej národnosti štátoobčiansky spoľahlivých, v duchu vojenskej disciplíny vedených ozbrojený sbor Národnej milície.

31. Plénum NV usnesie sa na jednacom poriadku, ktorý podlieha schváleniu ONV, pokiaľ sa tak nestane, svoláva a vedie schôdzky NV i užšieho výboru predseda. Predseda je povinný svoláť do 24 hodín plenárnu schôdzku NV, resp. schôdzku užšieho výboru s udaním predmetu jednania.

32. ONV volí si zo svojho streda za prítomnosti najmenej $\frac{2}{3}$ členov dvoch miestopredsedov, tajomníka a užší výbor, nadpolovičnou väčšinou hlasov, ako i predpísané komisie, ako u NV, okrem tohoto i pôdohospodárske. Počet členov užšieho výboru ONV spolu s predsedom a miestopredsedomi nemá byť vyšší ako $\frac{1}{3}$ počtu ONV.

33. Členovia komisií nemusia byť súčasne členmi ONV, musia však spĺňať podmienky odst. 6, 7.

34. Plénum ONV usnesie sa na jednacom poriadku, ktorý podlieha schváleniu Povereníctva SNR pre veci vnútorné. Pokiaľ sa tak nestane, svoláva a vedie schôdzky ONV i užšieho výboru predseda. Predseda je povinný svoláť do 24 hodín plenárnu schôdzku ONV, resp. schôdzku užšieho výboru, ak o to žiada najmenej $\frac{1}{3}$ členov ONV, resp. užšieho výboru, s udaním predmetu jednania.

35. O všetkých schôdzkach NV i ONV, osobitne i o schôdzke volebnej musí byť spísaná krátka, ale výstižná zápisnica, podpísaná predsedom, tajomníkom a dvoma overovateľmi.

36. Všetky písomné vybavenia NV a ONV musia byť vždy podpísané predsedom (miestopredsedom), tajomníkom a opatrené úradnou pečiatkou.

37. Členstvo NV a ONV je čestné. Členovia nesmú prijímať peňažité podpory alebo dary.

38. Členom NV a ONV prislúcha však náhrada skutočných výloh, vzniklých pri vykonávaní ich funkcie. Okrem toho v prípade, ak vykonávanie exponovanej funkcie znemožňuje členovi úplne jeho zárobkovú činnosť, možno mu priznať primeranú náhradu z prostriedkov v rámci rozpočtu.

39. Členovia NV a ONV skladajú tento sľub: „Sľubujem na svoju česť a svedomie, že budem vždy verný Československej republike, jej ľudu a jej demokratickým zásadám, že budem všetky zákony zachovávať, všetky svoje povinnosti ako člen Miestneho — Okresného — Národného výboru podľa najlepšieho vedomia a svedomia plniť, riadiť sa budem rozhodnutiami Okresného národného výboru — Slovenskej národnej rady — všetko, čo s vykonávaním môjho poverenia súvisí, budem v tajnosti udržiavať a budem dbať vo všetkom svojom konaní len prospechu štátu a ľudu.“

40. Členovia NV tento sľub skladajú do rúk predsedu NV, predseda NV a členovia ONV skladajú sľub do rúk predsedu ONV, predsedovia ONV skladajú tento sľub do rúk povereníka SNR pre veci vnútorné, resp. ním vyslanej osoby.

41. Odoprenie složenia sľubu a akákoľvek výhrada má za následok stratu členstva v NV, resp. ONV.

K § 2. a 3.²

1. Národné výbory sú orgánmi verejnej správy vo všetkých jej odboroch a ako reprezen-

² Odstavec 4.—12. vysvetliviek k § 2. a 3. viz dokument čí. 247 (včetně pozn. čí. 3.).

tanti vôle ľudu vykonávajú v duchu pokrokového demokratického tiež všetky funkcie politické, menovite kontrolu a iniciatívne vedenie celého verejného života. Nevykonávajú teda len právomoc bývalých obecných zastupiteľstiev obecnej rady, starostov, obecného alebo obvodného notárskeho úradu, obecného alebo obvodného notára a okresné národné výbory tiež nielen právomoc bývalého okresného zastupiteľstva, okresného úradu a okresného náčelníka a právomoc prenesenú na ne, následkom zrušenia župných úradov, ale iniciatívne zasahujú do všetkých záležitostí týkajúcich sa ich obvodu.

2. Pri riešení otázok celonárodného významu a dôležitých opatrení zásadných povinné sú však postupovať v dohode a so súhlasom ONV a SNR, resp. jednotlivých Povereníctiev SNR a Ústredných úradov. Táto zásada platí najmä pri riešení personálnych otázok úradníctva NV a ONV.

3. Predseda ONV stojí na čele úradu ONV a je povinný dbať, aby zachované boli platné zákony, nariadenia SNR, ako aj iné nariadenia SNR uznané. V tejto svojej funkcii má predseda ONV jednak politickú zodpovednosť voči ONV a SNR, jednak úradnú zodpovednosť voči Povereníctvu SNR pre veci vnútorné. Má preto sídliť trvale v sídle okresu.

4. Úrad Národného výboru má byť zriadený namiesto bývalých obecných a obvodných notárskych úradov, ktoré boli zrušené. Preto zpravidla tento úrad má byť zriadený v sídlach bývalých obecných alebo obvodných notárskych úradov. Ak to potreba nevyžaduje (o čom majú sa usnieť a dohodnúť interesované NV), nezriadi sa úrad NV v každej malej obci, ale pre niekoľko obcí podľa doterajšieho stavu patriacich pod bývalý notársky obvod, zriadi sa úrad NV jeden (obvodný).

5. Ak oproti doterajšiemu rozdeleniu obvodov navrhované sú Národnými výbormi zmeny, návrhy v tomto smere treba podať ONV, ktorý po vypočutí mienky všetkých interesovaných NV a vyžiadaní dobrozdania od Povereníctva SNR pre veci vnútorné, o obvode úradu NV rozhodne.

6. Prevzatie úradníkov zrušených obvodných a obecných notárskych úradov do služieb úradu NV má byť prevedené tak, že národná a politická spoľahlivosť každého úradníka bude najprv Národným výborom preskúmaná. K tomu účelu treba požadovať od úradníkov ich stručné a výstižné životopisy, so zvláštnym zreteľom na ich činnosť v dobe od r. 1938 do r. 1945.

7. Usnesenie Národného výboru, či bývalého úradníka notárskeho úradu preberá, predložiť treba na schválenie ONV, ktorý schválené prípady oznámi Povereníctvu SNR pre veci vnútorné.

8. Podobne pokračuje tiež ONV, ktorý svoje usnesenie o prevzatí úradníkov bývalého okresného úradu, notárskeho úradu, alebo župného úradu, predloží na schválenie Povereníctvu SNR pre veci vnútorné.

9. Úrady NV a ONV majú byť obsadené dostatočným počtom kvalifikovaného úradníctva, tak, aby pri plnej zamestnanosti (s ohľadom na mimoriadne vojnové pomery treba požadovať od úradníkov aj mimoriadne výkony) boli v stave zvládnuť všetky úlohy úradu.

10. Ak následkom neprevzatia niektorých úradníkov pre národnú a politickú nespoľahlivosť, alebo pre iné námietky objaví sa nedostatok úradníctva, treba si vyžiadať kvalifikované sily od Povereníctva SNR pre veci vnútorné.

11. NV predložia čím skorej ONV a tento Povereníctvu SNR pre veci vnútorné úplny soznam úradníctva novozriadených úradov NV, resp. úradov ONV, s udaním ich kvalifikácie a zadenia. Osobitne predložia soznamy tých úradníkov, ktorých žiaden NV v okrese a ONV neprevzal, s krátkym odôvodnením, prečo sa tak stalo.

12. Konečne predložia ONV soznamy chybujeúcich úradníkov s udaním na aké miesta majú byť použité a návrhom, či žiadajú o doplnenie (ak nie, s odôvodnením prečo doplnenie nežiadajú) a prípadne s návrhom na konkrétnu osobu (ak by bola nariadeným orgánom k dispozícii).

13. Je potrebné dbať toho, aby menovite agenda matričných úradov bola presne vedená. Členovia NV zpravidla nemajú sami robiť kancelárske práce; — na tie si prijímajú úradníctvo.

Svojou funkciou sú členovia NV povolaní r o z h o d o v a ť, a t o i o veciach, o ktorých doteraz rozhodovali notári, náčelníci a iní úradníci.

14. NV uhradzuje svoje finančné potreby v rámci platného obecného rozpočtu. ONV uhradzuje svoje finančné potreby v rámci platného okresného rozpočtu. NV musí viesť presné účtovanie príjmov a výdavkov a musí pripojovať v každom prípade doklady. Na úhradu mimoriadnych výdavkov môžu NV a ONV na základe usnesenia učineneho väčšinou hlasov žiadať finančný príspevok od Povereníctva SNR pre veci vnútorné. Takáto žiadosť musí byť však v každom prípade doložená podrobným rozpočtom pre použitie.

15. ONV nech sa obracajú vo všetkých otázkach a záležitostiach spadajúcich do kompetencie jednotlivých odborov priamo na jednotlivé Povereníctva SNR, ktorým v smysle nariadenia SNR podliehajú a ich príkazy sú povinné plniť.³

K § 6.

1. NV neustavujú sa v obciach, kde počet príslušníkov niektorej slovanskej národnosti nedosahuje ani $\frac{1}{3}$ celkového počtu obyvateľstva. V takýchto obciach s prevažnou väčšinou obyvateľstva nemeckej alebo maďarskej národnosti, namiesto Národných výborov menuje SNR Povereníctvo pre veci vnútorné komisárov, alebo 3—6-členné dočasné Správne komisie.

2. V okresoch národnostne smiešaných, ak najmenej $\frac{1}{2}$ obcí má NV, volia tieto NV Okresný národný výbor, ak viac ako $\frac{1}{2}$ obcí má Správne komisie, Povereníctvo SNR pre veci vnútorné menuje pre celý okres Okresnú správnu komisiu. Návrh na menovanie miestnych Správnych komisií podáva ONV Povereníctvu SNR pre veci vnútorné. V každom jednotlivom prípade musí byť k návrhu vyžiadaný od navrhovanej osoby krátky a výstižný životopis a tento k návrhu pripojený.

Členstvo v NV a ONV, užších výborov a komisií zaniká: a) úmrtím, b) ak nastanú alebo výjdu najavo také okolnosti, pre ktoré člen nemal byť zvolený, c) vzdaním se, d) odoprením služby, e) vylúčením.

O strate členstva v prípade pod b) a e) uvedenom, rozhodne Povereníctvo SNR pre veci vnútorné. V týchto prípadoch treba previesť dľa zásad v týchto smerniciach uvedených dopĺňujúce voľby.

Povereník pre veci vnútorné:
Dr. Husák v. r.

OA Zvolen, ONV Zvolen, čís. 106/1945-prez. Tisk.

[212]

1945, (po 10. dubnu).¹ Košice. — Oběžník Ústředního výboru Komunistické strany Slovenska oblastním a okresním tajemníkům strany o přípravě voleb do národních výborů.

ÚV KSS považuje za potrebné poukázať na niektoré zásady našej práce v Národných výboroch, ktoré boli uzákonené nedávnym nariadením SNR. Opis nariadenia pripojujeme.

Národné výbory sú ľudom volené orgány verejnej správy.

Tam, kde voľby do Národných výborov neboly ešte prevedené, treba urobiť urýchlene všetky prípravy k voľbe NV. Ako sa hovorí v nariadení SNR o Národných výboroch, volebný poriadok bude stanovený neskoršie zvláštnym nariadením. To však neznamená, že s voľbou treba počkať do vydania volebného poriadku. Kým volebný poriadok vydaný nebol, treba voľby previesť podľa doteraz udomácenej praxe, demokraticky a nie byrokraticky, za účasti všetkých k voľbe oprávnených, a to buď tajným hlasovaním, alebo tiež akklamáciou.

³ Vynechán odstavec obsahující výčet ústředních úřadů na Slovensku, zřízených na základě nařízení předsednictva Slovenské národní rady z 21. února 1945.

¹ Připojeno k průpisu oběžníku č. 3/45 sekretariátu ÚV KSS v Košicích, datovaného 16. 4. 1945.